

Lieta C-627/19 PPU**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2019. gada 22. augusts

Iesniedzējtiesa:*Rechtbank Amsterdam* ([Amsterdamas tiesa], Nīderlande)**Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2019. gada 22. augusts

Pieteicēja:*Openbaar Ministerie* (prokuratūra)**Atbildētājs:**

ZB

Pamatlietas priekšmets

Prokurora lūgums par Eiropas apcietināšanas ordera (turpmāk tekstā – “EAO”) pārbaudi

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Konkrētais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu skar prasības piemērojamību, ka jābūt iespējai pārsūdzēt lēmumu par EAO izsniegšanu, ja EAO mērķis ir izpildīt jau ar tiesas nolēmumu piespriestu brīvības atņemšanas sodu.

Prejudiciālais jautājums

Vai tad, ja EAO mērķis ir brīvības atņemšanas soda izpilde, kas piespriests ar tiesneša vai tiesas izpildāmu nolēmumu, savukārt EAO ir izsniedzis prokurors, kurš izsniegšanas dalībvalstī piedalās tiesību piemērošanas darbībā un ir nodrošināts, ka, īstenojot savas pilnvaras, kuras ir cieši saistītas ar Eiropas

apcietināšanas ordera izsniegšanu, viņš darbojas neatkarīgi, ir piemērojams arī nosacījums, ka ir jābūt iespējai celt prasību par lēmumu izsniegt EAO, tostarp par lēmuma samērīgumu, kura pilnībā atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

[Padomes] pamatlēmuma 2002/584/TI (2002. gada 13. jūnijs) par Eiropas apcietināšanas orderi un par nodošanas procedūrām starp dalībvalstīm 1. un 6. pants (OV 2002, L 190, 1. lpp.)

Atbilstošās valsts tiesību normas

Overleveringswet (Likums par personu nodošanu) 1. pants (Stb. 2004, 195)

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 ZB 2019. gada 3. maijā tika aizturēts Nīderlandē, pamatojoties uz EAO, ko 2019. gada 24. aprīlī bija izsniegusi Briseles prokuratūra (Beļģija). EAO mērķis ir panākt pieprasītās personas nodošanu nolūkā izpildīt *Tribunal de première instance francophone de Bruxelles* (Briseles franciski runājošās daļas pirmās instances tiesa) 2019. gada 7. februāra spriedumu, ar kuru pieprasītajai personai tika piespriesta brīvības atņemšana uz 30 mēnešiem un uz vienu gadu.
- 2 Prokurors 2019. gada 3. maijā iesniedza lūgumu par EAO pārbaudi. Procedūras laikā Beļģijas izsniedzējiespēdei tika uzdoti papildu jautājumi.
- 3 Jautājumi tika uzdoti, lai pārbaudītu, vai šīs iestādes īstenotā EAO izsniegšana atbilda prasībām, kuras Eiropas Savienības Tiesa (turpmāk tekstā – “Tiesa”) ir noteikusi spriedumā, 2019. gada 27. maijs, OG un PI (Lībekas un Cvikavas prokuratūras, C-508/18 un C-82/19 PPU, EU:C:2019:456).
- 4 Iesniedzējtiesa uzskata, ka no attiecīgā sprieduma izriet, ka prokurors ir uzskatāms par izsniegšanas tiesu iestādi, ja viņš izsniegšanas dalībvalstī piedalās tiesību piemērošanas darbībā, darbojas neatkarīgi un, ja prokurora lēmumu par EAO izsniegšanu var pārsūdzēt.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 5 Prokuratūra kā pieteicēja šajā lietā – līdzīgi kā Beļģijas izsniedzējiespēde – uzskata, ka prasība, ka jābūt iespējai pārsūdzēt lēmumu par EAO izsniegšanu, neesot piemērojama tāda EAO gadījumā, kura mērķis esot brīvības atņemšanas soda izpilde.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 6 Pamatojoties uz Beļģijas iestāžu sniegto informāciju, iesniedzējtiesa prokuratūras viedokļa sakarā konstatē, ka Beļģijas prokurors Beļģijā piedaloties tiesību piemērošanas darbībā un darbojoties neatkarīgi; viņš nesaskaroties ar risku, ka individuālā gadījumā pieņemot lēmumu par EAO izsniegšanu viņš tieši vai netieši saņemtu rīkojumus vai norādījumus no izpildvaras, piemēram, tieslietu ministra.
- 7 Tādējādi Beļģijas prokurors katrā ziņā izpildot iepriekš 4. punktā minētās pirmās divas prasības, lai viņu uzskatītu par “izsniegšanas tiesu iestādi” Pamatlēmuma 2002/584 6. panta 1. punkta izpratnē. Šīs prasības Tiesa esot noteikusi sprieduma OG un PI 73. un 74. punktā.
- 8 Tomēr saistībā ar Beļģijas iestāžu sniegto informāciju rodoties jautājums, vai sprieduma OG un PI 75. punktā izvirzītais nosacījums, ka ir jāpastāv iespējai celt prasību par prokurora lēmumu izsniegt EAO, tostarp par šāda lēmuma samērīgumu, kura pilnībā atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām, esot piemērojams arī tad, ja EAO mērķis esot brīvības atņemšanas soda izpilde.
- 9 Prasība, ka jābūt iespējai pārsūdzēt lēmumu, izrietot no sprieduma OG un PI 75. punkta. Tajā Tiesa nosakot šādi: “Turklāt, ja izsniegšanas dalībvalsts tiesībās kompetence izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi ir paredzēta iestādei, kura, lai gan piedalās tiesību piemērošanas darbībā šajā dalībvalstī, tomēr pati nav [tiesnesis vai] tiesu iestāde, minētajā dalībvalstī ir jāpastāv iespējai celt prasību par lēmumu izsniegt šādu aresta orderi, tostarp par šāda lēmuma samērīgumu, kura pilnībā atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām”.
- 10 Jēdziens “šāds aresta orderis” varot norādīt tikai uz “Eiropas apcietināšanas orderi” un nepieļaujot atsauci ne uz kādu citu lēmumu par apcietinājuma piemērošanu kā vien EAO, tostarp ne uz valsts lēmumu par apcietinājuma piemērošanu, kas ir EAO pamatā.
- 11 Sprieduma OG un PI 67. punktā Tiesa nošķirot divus aizsardzības līmeņus attiecībā uz procesuālajām tiesībām un pamattiesībām. Pirmais līmenis attiecoties uz aizsardzību, izsniedzot valsts lēmumu par apcietinājuma piemērošanu, savukārt otrais līmenis attiecoties uz aizsardzību, izsniedzot EAO.
- 12 Prokurors agrākās personu nodošanas lietās esot apgalvojis, ka, ņemot vērā sprieduma OG un PI 68. punktu, sprieduma 75. punktā izvirzītais kritērijs nav piemērojams. Proti, atbilstoši tam esot pietiekami, ja lēmums, kas atbilst prasībām, kuras ir raksturīgas efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā, tiek pieņemts vismaz vienā no diviem 68. punktā minētajiem aizsardzības līmeņiem.
- 13 Kā izrietot no 68. punkta, abi aizsardzības līmeņi nozīmē, tostarp, ka “vismaz” vienā no abiem līmeņiem tiek pieņemts lēmums, kas atbilst prasībām, kuras ir raksturīgas efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā. Tas nozīmējot, ka tad, ja EAO ir izsniegusi iestāde, kas piedalās tiesību piemērošanas darbībā, tomēr pati nav

tiesnesis vai tiesa, valsts lēmums par apcietinājuma piemērošanu visādā ziņā esot jāizsniedz tiesnesim vai tiesu iestādei.

- 14 Sprieduma OG un PI 69. punktā Tiesa konstatējot sekojošo: “No tā izriet – ja izsniegšanas dalībvalsts tiesībās kompetence izsniegt Eiropas apcietināšanas orderi ir paredzēta iestādei, kura, lai gan piedalās [tiesību piemērošanas darbībā] šajā dalībvalstī, tomēr nav tiesnesis vai tiesa, tādām valsts tiesas nolēmumam kā valsts lēmums par apcietinājuma piemērošanu, uz kuru ir balstīts Eiropas apcietināšanas orderis, savukārt ir jāatbilst minētajām prasībām”.
- 15 Tādēļ no iepriekš minētā 68. punkta esot jāsecina, ka vismaz vienā no abiem līmeņiem lēmums esot jāpieņem tiesnesim vai tiesai. Kā izriet no 70. punkta, 69. punktā raksturotajā situācijā aizsardzības līmenis esot garantēts valsts līmenī, proti, tas esot valsts lēmums par apcietinājuma piemērošanu, uz kuru balstīts lēmums par EAO izsniegšanu.
- 16 No iepriekš minētā sprieduma 71. un 72. punkta izrietot, ka otrais aizsardzības līmenis esot jānodrošina iestādei, kas pieņemot lēmumu izsniegt EAO; “arī tad, ja minētais Eiropas apcietināšanas orderis ir balstīts uz valsts lēmumu, kuru ir pieņēmis tiesnesis vai tiesa”.
- 17 Otrā aizsardzības līmeņa kontekstā vispirms esot nepieciešams, lai izsniegšanas tiesu iestādei, pieņemot lēmumu par EAO izsniegšanu, “nav nekāda riska tikt pakļautai tostarp konkrētiem izpildvaras norādījumiem” (73. un 74. punkts). Bez tam (“turklāt”, kā tas ir minēts 75. punktā), ja kompetence izsniegt EAO ir paredzēta (pilnībā neatkarīgai) iestādei, kura gan piedalās tiesību piemērošanas darbībā, tomēr pati nav tiesnesis vai tiesa, esot jāpastāv iespējai celt prasību par lēmumu izsniegt EAO, tostarp par šāda lēmuma samērīgumu, kura pilnībā atbilstot efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām, citiem vārdiem sakot, tiem jābūt tiesvedības priekšmetam, ko izskata tiesnesis vai tiesa.
- 18 Iepriekš minētā 68. punkta formulējumā nav nekā tāda – nemaz nerunājot par vārdu “vismaz” –, kas izslēgtu 75. punktā minētās prasības spēkā esamību situācijā, ja lēmumu valsts līmenī ir pieņēmis tiesnesis vai tiesa. 68. punktā esot vien noteikta prasība, ka tiesnesim vai tiesai ir jāizsniedz vai nu valsts lēmums vai EAO. Valsts lēmuma gadījumā 75. punktā vēl tiek piebilsts, ka ir jābūt iespējai lēmumu par EAO izsniegšanu, ko pieņēmusi cita iestāde, nevis tiesnesis vai tiesa, pārsūdzēt tiesnesim vai tiesā.
- 19 Tādējādi sprieduma OG un PI 75. un 68. punktā izvirzītās prasības pastāvot līdzās.
- 20 Tas izrietot arī no sprieduma, 2019. gada 27. maijs, PF (Lietuvas ģenerālprokurors, C-509/18, EU:C:2019:457), kas pieņemts tajā pašā dienā, kad spriedums OG un PI. Attiecīgajā lietā valsts lēmumu par apcietinājuma piemērošanu esot izsniegusi tiesa (sprieduma 22. un 54. punkts), turklāt Lietuvas ģenerālprokurors esot piedalījies tiesību piemērošanas darbībā krimināllietās (42. punkts) un esot bijusi nodrošināta ģenerāladvokāta neatkarība no izpildvaras; neskatoties uz to iesniedzējtiesai esot bijis jāpārbauda, “vai par minētā

ģenerālprokurora lēmumiem saistībā ar Eiropas apcietināšanas ordera izsniegšanu var celt prasību, kas pilnībā atbilst efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām” (56. punkts).

- 21 Arī tad, ja valsts lēmumu par apcietinājuma piemērošanu ir izsniedzis tiesnesis vai to ir izsniegusi tiesa, ja lēmumu par EAO izsniegšanu ir pieņēmusi cita iestāde, nevis tiesnesis vai tiesa, esot jābūt iespējai to pārsūdzēt tiesnesim vai tiesā. Šo jautājumu iesniedzējtiesa agrākā 2019. gada 5. jūlija spriedumā jau esot uzskatījusi par “*éclairé*”. Tā kā izskatāmajā lietā tiekot aplūkots lēmums par EAO izsniegšanu, ko ir pieņēmusi Beļģijas prokuratūra un tādējādi to nav pieņēmis tiesnesis vai tiesa, atbilstoši abu 2019. gada 27. maija spriedumu formulējumam ir jābūt izpildītām abām prasībām, kas minētas sprieduma OG un PI 68. un 75. punktā.
- 22 Iesniedzējtiesa citā lietā – 2019. gada 4. jūnija starpspriedumā (NL:RBAMS:2019:4010) – ir lēmusi, ka, lai gan spriedumā OG un PI runa ir par EAO kriminālvajāšanas nolūkā, apsvērumi par aizsardzību, kas izsniegšanas tiesu iestādei ir jānodrošina, pieņemot lēmumu izsniegt EAO, ir formulēti tādējādi, ka no tiem neizriet nošķiršana starp EAO kriminālvajāšanas nolūkā un EAO spriedumu izpildes nolūkā. Iesniedzējtiesa joprojām pieturas pie šī viedokļa.
- 23 Laikā pēc abiem 2019. gada 27. maija spriedumiem iesniedzējtiesa attiecībā uz divām dalībvalstīm, pamatojoties uz šo dalībvalstu iestāžu sniegto informāciju, ir secinājusi, ka attiecīgo dalībvalstu tiesību sistēmās nav paredzēta iespēja celt prasību par lēmumu izsniegt EAO, tostarp par lēmuma samērīgumu, kura sprieduma OG un PI izpratnē pilnībā atbilstu efektīvai tiesību aizsardzībai tiesā raksturīgajām prasībām.
- 24 Abos gadījumos tie esot bijuši EAO kriminālvajāšanas nolūkā un abos gadījumos gan izsniedzējtiesa, gan Nīderlandes prokuratūra esot paudušas viedokli, ka attiecīgā sprieduma 75. punkts neattiecas uz situāciju, kurā EAO pamatā ir tiesneša vai tiesas lēmums. Kā ir paskaidrots iepriekš 22. punktā, tur minēto apsvērumu dēļ iesniedzējtiesa nepiekrīt šim viedoklim.
- 25 Izskatāmajā lietā ar EAO esot jāpanāk brīvības atņemšanas soda izpilde. Šādā gadījumā EAO pamatā obligāti esot tiesneša vai tiesas lēmums. Gan izsniedzējtiesa, gan Nīderlandes prokurors esot pauduši viedokli, ka 75. punkts nav piemērojams tādām EAO, kura mērķis esot panākt brīvības atņemšanas soda izpildi. Ņemot vērā, ka iesniedzējtiesai un vairāku dalībvalstu izsniedzējtiesādēm vairākos jautājumos esot atšķirīgi viedokļi par 2019. gada 27. maija spriedumu interpretāciju – kā tas izriet arī no iesniedzējtiesas lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu divās citās lietās vienlaicīgi ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu – un šādi atšķirīgi viedokļi neesot vēlami, Tiesai ir jāuzdod arī šo strīdīgo jautājumu.

- 26 Tādēļ iesniedzējtiesa – kopsavilkumā – uzdos Tiesai jautājumu, vai ir jābūt iespējai celt prasību par prokurora lēmumu izsniegt EAO, tostarp par šāda lēmuma samērīgumu, ja EAO mērķis ir panākt brīvības atņemšanas soda izpildi.
- 27 Lai atbildētu uz šo jautājumu, esot svarīgi šādi apsvērumi. Arī gadījumā, ja EAO mērķis ir panākt brīvības atņemšanas soda izpildi un līdz ar to EAO ir balstīts uz tiesneša vai tiesas pieņemtā izpildāmu spriedumu, esot jābūt nodrošinātai EAO izsniegušā prokurora neatkarībai. Proti, sprieduma izpildes stadijā vēl esot jāvar veikt neatkarīgu pārbaudi, vai ir izpildīti nosacījumi EAO izsniegšanai, tostarp, vai tā izsniegšana ir samērīga. Tikai pats fakts, ka pret pieprasīto personu ir pieņemts izpildāms spriedums, nenozīmējot, ka EAO izsniegšana ar šo spriedumu piespriedē brīvības atņemšanas soda izpildei automātiski ir samērīga. Tiesneša vai tiesas pieņemtā izpildāmā spriedumā parasti netiekot pārbaudīts šāda EAO izsniegšanas samērīgums.
- 28 Turklāt, iespējams, ka no brīža, kad spriedums pasludināts par izpildāmu, līdz lēmumam izsniegt EAO ir pagājis zināms laiks un šajā laikā varētu būt kļūvuši zināmi jauni fakti vai apstākļi, kas būtiski lēmuma izsniegt EAO samērīgumam. Bez tam nešķietot, ka būtu pietiekams pamatojums pieņemumam, ka prokurora izsniegta EAO gadījumā, kura mērķis ir brīvības atņemšanas soda izpilde, nevajadzētu būt pārsūdzības iespējai, kas pilnībā atbilstu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām.
- 29 Tiesa vēl nav lēmusi par jautājumu, vai iespējai celt prasību sprieduma OG un PI izpratnē ir jābūt arī tāda EAO gadījumā, kura mērķis ir panākt brīvības atņemšanas soda izpildi. Iepriekš esot ticis paskaidrots, kāpēc ir vēlams šo jautājumu uzdot Tiesai. Turklāt atbilde uz šo jautājumu esot vajadzīga, lai iesniedzējtiesa varētu pieņemt nolēmumu, jo apstiprinoša atbilde uz prejudiciālo jautājumu nozīmētu, ka iesniedzējtiesa nedz varētu pārbaudīt EAO pēc būtības, nedz lemt par nodošanas lūgumu, savukārt noliedzoša atbilde uz jautājumu, iespējams, nozīmētu atļauju veikt personas nodošanu.
- 30 Iesniedzējtiesa lūdz Tiesu attiecīgajam lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu piemērot steidzamības tiesvedību atbilstoši LESD 267. panta ceturtaī daļai un Reglamenta 107. pantam.
- 31 Pieprasītā persona atrodies apcietinājumā nodošanas nolūkā, gaidot lēmumu par nodošanas lūgumu. Iesniedzējtiesa nevarot pieņemt šo lēmumu, kamēr Tiesa nav atbildējusi uz prejudiciālajiem jautājumiem. Tādēļ Tiesas ātra atbilde tieši un izšķiroši ietekmējot pieprasītās personas apcietinājuma pasākuma nodošanas nolūkā ilgumu.